

TÉGED IS ANYA SZÜLT?

Avagy: Ki az én felebarátom? – Gondolatok a ROMA-MAGYAR testvériségről

Írta: Az Úr 2014. évében Farkas László atya (a dőlt betűvel jelzett részek kivételével, melyek szemelvények és idézetek a jelölt forrásokból)

IRGALMAS SZAMARITÁNUS (Lk 10,25-37 – Vö. Székely János, Az Újszövetség teológiája): a törvénytudó megkérdezi Jézust, hogy mit tegyen, hogy elnyerje az üdvösséget, majd rögtön igazolni akarta magát, hogy tulajdonképpen maga is tudja a kérdésre a választ, ezért hozzátesz egy második kérdést: „Ki az én felebarátom?”. A farizeus valójában azt akarta, hogy Jézussal szemben igaza legyen. A kérdés, hogy ki a felebarátom, eleve feltételezi, hogy nem mindenki. Azt akarja tudni, hol a határa a felebaráti szeretetnek. A felebarát szó (réa) a zsidóknál szinonimája a honfitársnak. A „Szeresd felebarátod” parancsot úgy értették, hogy kötelező szeretni honfitársadat. Nem tartották felebarátjuknak a zsidók azokat, akik nem ismerték a törvényt (am ha arech). A szamaritánusokat nem tekintették a néphez tartozónak. A szentírás szerint az idegent is szeretni kell. A farizeusok azonban leszűkítették az idegen fogalmát a prozelitára, vagy azokra, akik legalább egy éve Palesztinában laktak. Egy rabbinikus mondás szerint „Eretneket, feljelentőket, hitehagyókat taszíts le, ne segíts föl.” Van olyan rabbi, aki szerint nem zsidótól semmit sem szabad elfogadni. Nyilván vannak olyan korabeli rabbik is, pl. Hillél és Philon, akiknél az emberszeretet és a jámborság összetartozik. A történet úgy indul, hogy „Egy ember ment le Jeruzsálemből Jerikóba.” Nem számít az, hogy kicsoda, zsidó vagy szamaritánus vagy akárki. Az számít, hogy ki fog rajta segíteni. Valóban lefelé megy, Jeruzsálem és Jerikó között a szintkülönbség kb. 1090 m. Az út mentén sok kis domb volt, ahol a rablók el tudtak bújni. Az egyik emelkedőt véres emelkedőnek is nevezték, mert ott nagyon sok véres rajtaütés történt. Drámai képpel indul a történet, hogy ott fekszik egy ember véresen, mindenétől megfosztva, félholtan. A hallgató szinte látja a vérben vergődő embert, és azt mondja magában, hogy erre a látványra minden jóérezű embernek meg kell rendülnie. „Véletlenül arra ment lefelé egy pap.” Ironikus ez a megjegyzés: éppen nem véletlenül ment arra, hanem azért, hogy ő legyen az, aki segít. A pap jelképezi a vallást, ő az, akinek mintegy hivatalbeli kötelessége lenne segíteni. A történet azonban azt mondja: „Átment a túlsó oldalra, és elment mellette.” Egyesek szerint azért, hogy ne szennyezze be magát. A halott érintése ugyanis tisztátalanná tesz. A pap a szertartásokat betartja, nem nyúl a halotthoz, de Isten törvényét megszegi, amikor nem segít. A zsidók túlnyomó többsége mélyen megvetette a szamaritánusokat, mert keverék nép, nem tiszta zsidók, azonkívül eretnekek, mert csak Mózes öt törvényét fogadták el. „A szamaritánus meglátta, és megesett rajta a szíve.” A szeretet ott kezdődik, hogy az ember kinyitja a szemét, és engedi, hogy belehatoljon a másik szenvedése annyira, hogy neki is fájjon, és utána ezen a közös fájdalomon próbál a szeretet enyhíteni. Az itt szereplő szó (esplangnisté) a tékozló fiú történetében is szerepel azon a ponton, amikor az atya meglátja a lerongyolódott fiát, és megrendül. Ez a szó az áldozati állatnak vagy akár az embernek a belső részeit, beleit is jelenti, fizikailag is átérzett intenzív együttérzést és fájdalmat fejez ki. A héber rechemim fordítása, az anyaméhet jelentő rechem szóból ered. Az anyák által átérzett gyöngédséget fejezi ki. Ez a veséig ható megindultság járja át a szamaritánust: „Aki gyereket dajkál, sebeit is fogja kötözni. Minden kiáltásra megremegnek majd a belső részei.” /Sir 37/. 1Jn 3,14: „Hogyan maradhat meg Isten szeretete abban, aki bezárja belső részeit az elől, aki szükségét szenved.” Ha valaki a saját érzékenységét bezárja, nem hajlandó átélni más fájdalmát, az megkeményedik, abból Isten szeretete eltűnik. A szamaritánus borral fertőtleníti, olajjal megkeni a sebeket (mint az akkori orvosok). Saját ruháiból tép kötést, felteszi a saját állatára, maga gyalog megy mellette. Gondozza egész másnap reggelig, és utána még két dénárt is ad a fogadósnek.

Jézus azzal zárja a történetet, hogy megfordítja az írástudó kérdését így: „Ki lett ennek az embernek a felebarátjává?” Ezzel egy pusztán elvi síkról átkerül a vita a gyakorlat síkjára. Hogy kik a szeretet tárgyai, ezt lehet elméletileg osztályozni, de Jézus kérdését ki-kik csak az életével tudja megválaszolni. A szamaritánust a tette avatta felebaráttá. A szeretet „papjává” válik sokkal inkább, mint a pap vagy a levita. Jézus egy nagyszerű képet fest az írástudónak az irgalomról, s azt mondja, ha ő ember akar lenni, akkor így kell élnie. Ha átlép a szenvedő, a rászoruló, a lenézett ember fölé, akkor méltatlanná válik a felebarát névre. (in Székely János, Az Újszövetség teológiája) A jótékonyságot gyakran összekeverjük a felebaráti szeretettel. Az a kéz, amelyik ad, az mindig felül van, amelyik kap, az alul. A jótékonyságban én határozom meg, hogy mikor, kinek, mennyit adok. A felebaráti szeretetben kölcsönösség van, én is kiszolgáltatom magam, mint a szamaritánus, akinek másfél napra felborította az életét a felebarát szenvedése. Aki úgy szeretett, hogy fájjon. Aki nem szabta meg előre szeretetének határait, mértékét. Aki belebocsátkozott a kapcsolatba. Aki nem kegyadományt vagy segélyt adott, a másikat megalázva, hanem maga fölé helyezte az összevert embert, amikor feltette teherhordó állatára. Már nem lenézett rá, hanem tudta, hogy sokat kaphat tőle: tőle kaphatja meg az igazi emberségét. A szenvedő avatja őt a szeretet papjává, amikor megengedi, hogy kiszolgáltatósságában segítse őt.

MÁSKÉPP SZERETNI A GYENGÉT: (Előadásunkban szinte mindent Székely János: Cigány népismeret című könyvéből veszünk szó szerint) Egy munkahelyi pszichológiai vizsgálaton egy asszony került sorra, akinek három gyereke volt. A pszichológus azt kérdezte tőle, hogy melyik gyereket szereti a legjobban. Azt felelte, hogy mindegyiket egyformán szereti. Ám a pszichológus azt mondta, hogy ez lehetetlen, mondja meg őszintén, hogy melyik gyereket szereti a legjobban, különben a vizsgálatot be is fejezi, és lehet, hogy az asszonyt elbocsátják. Az asszony szemében ekkor könnyek jelentek meg, majd ezt válaszolta: „Rendben van, doktor úr! Nem szeretem egyformán a gyerekeimet. Ha az egyik elesett és sír, azt jobban szeretem. Ha valamelyik beteg, és az ágyánál virrasztok, azt jobban szeretem. Ha valamelyik rosszat tett, és szégyelli magát, azt még jobban szeretem. Ezekről a kivételektől eltekintve mindegyik gyerekemet egyformán szeretem!”

Így van velünk az Isten is. Ő minden embert végtelenül szeret, legyen az cigány vagy magyar. De különösen is szereti a szegényt, a gyöngét, azt, aki bajban van, akit megvetnek. Ha valakit szeretünk, ahhoz őszinték vagyunk, a nehezebb dolgokat is igyekszünk neki elmondani. Ennek fényében merészkedünk cigány testvéreinkkel kapcsolatban nehezebb dolgokról is beszélni, nem felejtve, hogy egyetlen Atya gyermekei vagyunk. Csak azt tudjuk szeretni, akit ismerünk. Ezért néhány szót ejtünk a cigányság történetéről és kultúrájáról is, hogy meg tudjuk becsülni az értékeiket, és együtt tudjunk érezni a szenvedéseikkel. Sok előítéletnek egész egyszerűen az a gyökere, hogy nem vesszük a fáradságot, hogy szóba álljunk egymással. Sokszor elég lenne csak meglátogatni egy cigány családot, máris óvatosabbak lennénk a véleményalkotásban.

A CIGÁNYSÁG TÖRTÉNETE: A cigány (romani) nyelv az újind nyelvek rokona. Indiai eredetű szavak például a manush (ember), chorel (lop). A magyarországi cigányok kb. 86%-ának anyanyelve a magyar. Több nyelvjárása van a cigány nyelvnek. Magyarországon 7%-uk romani (oláh cigány) nyelv valamelyik dialektusát (lovári, kheldrashi, cerhari) beszéli, 2% kárpáti cigányt, 5% beás cigány nyelvet beszél. Az 1981-es Göttingeni Roma Világkongresszus a lovári dialektust választotta ki arra, hogy létrehozzák az irodalmi cigány (romani) nyelvet. „A **magyarcigányok** (*magyar cigányok* formában is) vagy magyar nyelvű **romungrók** (más néven muzsikus cigányok) közé tartozik a magyarországi cigányok többsége, mintegy kétharmada. Többségükben a kárpáti cigányoktól származnak. Magyarország szinte minden jelentősebb településén élnek. Külföldön önmagukat magyarnak vallják, míg szülőföldjükön általában cigányok, akik megkülönböztetik magukat a nem cigányoktól (*gádzsók*). Ennek ellenére a többi cigány csoporthoz képest szervezettebben integrálódtak a magyar társadalomba.” (Wikipédia) A cigány szó görög eredetű, az athinganosz szóból származik, jelentése (valószínűleg) „érinthetetlen”. A szót eredetileg bizonyos eretnek csoportokra használták. A roma szó jelentése emberek. A világkongresszus úgy vélte, hogy sok nyelvben a cigány megnevezés megvetést is kifejez. Magyarországon ez nem egészen igaz, sok cigány értelmiségi büszkén nevezi magát cigánynak, a beás cigányok pedig kifejezetten elutasítják a roma elnevezést, míg az oláh cigányokat sokszor sérti a cigány elnevezés. Nehéz ezeknek a szavaknak a használata, de ez is egy jó lehetőség lehet arra, hogy megismerkedjünk azáltal, hogy megkérdezzük a megszólítani kívánt személyt, ő melyik megnevezést használja. A cigányok őshazája Észak-India. Itt a mai napig élnek kaszton kívüli, vándorló népcsoportok, kb. 18 millióan. Asszonyaik szeretik a színes (piros, sárga, kék, zöld) ruhákat, a fűszeres ételeket. Nagy családokban, törzsekben élnek. Egymást testvérként kezelik, így köszönnek: Testvér vagy?. Akárcsak sok helyütt a cigányok. Gyakori mesterségük a kovács, zenész és sok közöttük jóvendőmondó, viszont nincsenek földjeik. A cigány hiedelemvilágban gyakran megjelenő szeszélyes szellemek, démonok talán szintén az ősi indiai hitvilágból származnak. Észak-Indiát jelentős támadások érték Kr. u. 5 – 11. század között, ami elvándorlásra kényszerítette az ott lakókat. A vándorlás során a cigányság csoportokban haladt egy tapasztalt férfi vezetésével. A csoport tagjai egymást segítették. A tulajdont közösnek tekintették. Egy letett kabátot bárki nyugodtan felvett és használt. A romani kris (cigány törvény) alapján a vezető főként házassági hűtlenség vagy súlyos veszekedések esetén hozott ítéletet, ami lehetett például a haj levágása vagy csoportból való kizárás. A csoportokat nagyon erős összetartás jellemezte. Perzsiában más vándorcsoportokkal keveredtek, Örményországban sokan keresztények lettek, Afrikából eljutottak Spanyolországig. Egyiptomban ma kb. 1 millió, Spanyolországban kb. 800 000 cigány él. Más csoportok a Bizánci Birodalom területére érkeztek, vagy a mai Moldva, Ukrajna, Románia területére, ahol sokan közülük rabszolgákká lettek. Ezen a vidéken gyakran az is rabszolgává lett, aki cigánnyal házasodott. Havasalföldön és Moldvában a rabszolgák felszabadítása csak 1856-ban történt meg. A XV. század elején sok nyugat-európai városban is megjelentek. Volt, amikor azt mondták, hogy őseik Egyiptomban éltek, és nem fogadták be az oda menekülő szent családot, és ezért kell most vándorolniuk. Bolognában a cigányokat András, „Egyiptom hercege” vezette, aki azt állította, hogy elpártoltak a kereszténységtől, ezért a magyar király elűzte őket. Most megtértek, és a király parancsára vezeklésként hét éven át vándorolniuk kell: Rómába szeretnének elzarándokolni. Eleinte szívesen fogadták őket Európában, hiszen zarándoknak adták ki magukat. Hamis menleveleket is készítettek V. Márton pápa nevében, ezért pl. Frankfurtban kenyeret és húst utaltak ki számukra. Magyarországra 1390 körül érkeztek. Egy bajor krónika megemlíti, hogy Magyarország határvidékéről 1439-ben sok cigány egy Zindelo nevű király vezetésével a német tartományok felé indult meg, és „büntetlenül loptak és csaltak”. Egyes helyeken az érkező cigányok le is telepedtek.

Magyarországon a nyugat-európai helyzettel ellentétben (Spanyolországot kivéve) a középkortól kezdve igen sok cigány letelepedetten élt, 1893-ban 89%-uk. Magyarországi fogadtatásuk szívélyes volt. Mátyás király rendeletében előírta, hogy az erdélyi vajdák külön adóztatással a szebeni cigányokat ne háborgassák. Ők a város török elleni erősítési munkálatain dolgoztak. II. Ulászló menlevele szerint a király fegyverkészítőiként dolgoztak. Thurzó György, nádor ispán 1616-ban szépen írja meg menlevelében: „Az ég madarainak van fészük, ám a nyomorult egyiptomi népség (egyiptominak hitték ugyanis több helyen őket) igen nehéz életet él a mezőkön. Nincsenek nekik örökölt javaik ezen a földön, nincsenek városaik, hanem a magas égre nézve a tulajdon kezükkel, üllővel, fűjtatóval, kalapáccsal és fogóval küzdenek meg a betévő falatért.. Intünk és megeskütünk titeket, hogy valahányszor sátraikkal birtokaitokon megszállnának, őket (...) minden erőszakos háborgatók ellen oltalmazni szíveskedjete.” A főurak a cigányok által is biztosítottak maguknak jobbágyságot. A védelmi levelekért cserébe adófizetésre és munkára kötelezték őket. El kellett viselniük, hogy beavatkozzanak társadalmi szerkezetükbe, vajdát helyezzenek föléjük. Gyakran muzsikálással vívták ki a többségi társadalom elismerését. Beatrix királyné mulattatására, Hippolit esztergomi érsek udvarában, II. Lajos királynak a lóversenyek szüneteiben cigányok zenéltek. Híresek voltak a cigány kovácsok. Sok munkát helyben és olcsón el tudtak végezni. A török elleni harcban ez rendkívül hasznossá vált. Olyan korszakokban, amikor a romák megélhetése biztosítva volt, amikor a munkájuk által hasznos tagjai tudtak lenni a társadalomnak, akkor nagyobb feszültség nem volt cigányok és nem cigányok között. Rendkívüli kereskedelmi érzékük van, pl. a lókereskedelemben (lovári törzs). Budán török időkben a borkereskedelem jelentős részét egy Szinán nevű cigány kereskedő intézte. Gyakori mesterségek a cigányok között: a teknővájó, a kanalas, a kosárfonó, a rézműves, a köszörős, a vályogvető és a csizmadia. Többen tenyérslásból, kártyavetésből vagy bizonytalan eredetű „gyógyítással” próbáltak keresethez jutni, melyet a törvények mint varázslást tiltottak. Gyakran a megvetett munkák jutottak nekik: dögeltakarítók, pecérek (kóbor kutyák begyűjtői), hóhérok, nem ritkán előfordult az is, hogy prostituálttá váltak. Mindezek ellenére többnyire harmonikus együttélés alakult ki a többségi társadalommal. A magyar földesurak gyakran pereskedtek a cigány jobbágyság érdekében. A cigány csoportok gyakran faluról falura jártak, és helyben elvégezték a szükséges munkákat (pl. kovácsolás, szerszámok javítása). A XVII. század első felében a céhek kezdték megtiltani a konkurens cigány kovácsok tevékenységét. Megszűnt a biztos megélhetési forrás. A cigányság egy része nem akart letelepedni, jobbági munkát végezni. Ahogy Liszt Ferenc, a cigányság nagy védője írta: nem kívánnak leigázni senkit, de az alattvalóságot is megtagadják. A magántulajdon fogalma nem alakult ki náluk olyan erősen, mint Európában. A vándorló élet során egy-egy területen a használható terményeket felélték, azután továbbmentek. Nem ismerték a fáradtságos munkával megtermelt élelmiszer értékét. A cigány nagycsaládokban minden közös volt, bárki a másik holmiját használhatta. Sokszor koldulásból, lopásból éltek meg. Számos előítélet alakult ki velük szemben, például, hogy járványokat hoznak. Mindezek hatására cigányellenes törvények jelentek meg. A Német Császárság 1498-ban kitiltotta őket a birodalomból. I. Frigyes porosz király rendelete szerint (1725.) minden 18 év feletti cigány, akit az ország területén találunk, felakasztható, és sokszor a határok mentén akasztották fel őket. A Felső-Rajna vidékén szervezett cigányvadászatokat („Heidenjacht”) is csináltak. Egy hesszeni törvény szerint a cigányokat bárki szabadon lelőhette. Egy halott cigányért három tallér volt a jutalom. Egy ilyen vadászatnak 260 halottja volt. Spanyolországban 9 000 – 12 000 cigányt fogdostak össze, és hajóépítő dokkba, higanygyárakba, fegyvergyárakba szállították őket, ahol falhoz láncolva aludtak. Sajnos egyházi emberek is hozzájárultak néhány cigányok ellen elkövetett bűnhöz, ugyanakkor például fogolykiváltó szerzetesek segítségével épültek a cigányok házai. A ravennai zsinat 1568-ban felszólította a püspököket arra, hogy üzzék el azokat a cigányokat, akik nem élnek keresztényhez méltó életet, és babonásokban hisznek. Baszk vidékeken sok helyen külön sort jelöltek ki a templomban a cigányoknak. Ugyanakkor a Sienai zsinat 1599-ben találóan jegyzi meg, hogy a cigányok olyanok, mint a juhok, akiknek nincsen pásztora. A II. világháború idején két tanárnő és néhány ferences nővér a cigányokkal együtt önkéntesen bevonult a gyűjtőtáborba. 3 éven át ott éltek velük, várva az elhurcolást a haláltáborokba. Magyarországon hasonló vérengzések nem fordultak elő. Több helyen viszont megtiltották nekik a lókereskedést, vagy néhány városban elrendelték a cigányok kiűzését. Mária Terézia 1761-ben előírta, hogy a cigányoknak ház helyett földet és munkát adjanak, megtiltotta a cigány elnevezés és nyelv használatát, helyette az újmagyar, újparaszt megnevezést írta elő. Megtiltotta, hogy a cigányok egymás közt házasodjanak. Előírta, hogy a cigány gyerekeket vegyék el a szüleiktől, és magyar családok neveljék őket. Ezek a gyerekek se cigányok, se magyarok nem voltak, legtöbbször betyárrá lettek, lecsúsztak, egyesek prostituálódtak. Történelmi tanulság, hogy a többségi társadalomnak súlyos felelőssége, életlehetőséget, munkalehetőséget és az oktatás lehetőségét megadni a cigányságnak. Másik tanulság, hogy a cigányság számára a bűnözés nem megoldás, nem járható út. Aki a bűnözés tényét elbagatellizálja, az a cigányságnak nem a javát szolgálja, mert növeli a cigányokkal szembeni ellenérzést, és rontja a közbiztonságot, ami a cigányoknak sem jó. Ha egy roma szülő valóban szereti a gyermekét, akkor munkára, becsületre, emberségre neveli.

A II. világháború alatt Hitler nemcsak a zsidók, hanem a cigányok kiirtását is elhatározta. Kitiltották a cigány gyerekeket az iskolából. Auschwitz-Birkenauban külön cigány láger volt 40 barakkal. A láger megmaradt lakóit, 2986 embert elgázósítottak. Ez a nap lett a roma holokauszt emléknapja. Várpalota környékén kb. 230 cigányt lőttek le a nyilasok. Borsy Lajos községi orvos azt írta, hogy „Alkalom lenne rá, hogy fölös számú cigányainkat Oroszország távolabbi területeire kitelepítsük.” Magyarországtól kb. 30 000 cigányt vittek el. Apor Vilmos az összeterelt győri cigányok elhurcolását még meg tudta akadályozni. A cigányok kiirtására tett kísérlet neve pharrajmos (pusztulás). Kb. fél millió cigányt öltek meg koncentrációs táborokban. Az évszázados vándorlás és üldöztetés magyarázza, hogy a cigányok sok esetben tartanak a nem cigányoktól. A kisbabáknak mondott szokásos jókívánság között szerepel: „Mentsen Isten a fehér emberek kezétől!” Akik tenni szeretnének a cigányokért, először is meg kell szerezniük a cigányok bizalmát.

A Magyar Szocialista Munkáspárt 1961-es határozata szerint nincs szükség a cigány nyelv ápolására. Asszimilációra törekedtek, sokszor megalázó (pl. kényszermosdatások) segítségével. A cigány gyerekek jelentős részét kisegítő osztályokba tették. Pozitív szándék, hogy kb. 23 000 csökkentett komfort fokozatú lakást építettek a romák számára, ezért szerencsétlenül újra egy tömbbe kerültek. A cigányok kb. 2/3-a még 1971-ben is telepeken élt (2002-ben már csak 6,3%). Pozitívum volt a szinte teljes foglalkoztatottság kohókban, bányákban, nagyüzemekben, aminek az ára a régi mesterségek végleges elvesztése volt. Segédmunkási, betanított munkási állásokat jelentett. 1993-ban deklarálták a cigányságot mint államalkotó, nemzetünkhöz tartozó etnikai kisebbséget. 1995. ápr. 11-én alakult az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat, elnöke Farkas Flórián lett. Április 9-én van a Roma Kultúra Világnapja, ez a cigányság ünnepe. Pécsen létrejött a Gandhi Gimnázium, ami Európa első cigány középiskolája. 1971-ben a munkaképes korú cigányok 85,2%-a volt aktív kereső (ez az adat kb. azonos az össznépeség kb. 87,7%-os adatával), míg 1993-ban csak 28,6%-uk volt aktív kereső (az össznépeség 64%-os adata mellett). Egész falvak és térségek homogén cigány falvakká alakultak, már a gyerekek 60%-a tanul szegregáltan (91-ben csak 31%), ami együtt jár a mélyszegénységgel. 2008 – 2009-es gyilkosságsorozat mindnyájunk számára ismert. Például Tatárszentgyörgyön felgyújtottak egy cigányházat, és a kimenekülő családfőt és 5 éves kisfiát agyonlőttek. Nagycsécen molotov palackot dobtak és rálőttek két cigányok lakta házra, egy roma férfi és sógornője meghalt. Kislétán egy 45 éves roma asszonyt lőttek le a házában, 13 éves kislányát pedig életveszélyesen megsebesítették. Marian Cosma, híres kézilabdázó meggyilkolása is ismert. Vak indulatok helyett az emberiség, a szeretet és a segítőkészség kell, hogy megerősödjön a kapcsolat a cigányok és nem cigányok között.

HÍRES CIGÁNYOK: A Magyar Színi Társulat legelső előadásán (1790) cigány zenekar játszott. Az 1848 – 1849-es szabadságharcnak is voltak roma hősei. Kb. 6000 cigány honvéd harcolt. Kossuth hadnagya például, Sárközi Ferenc is cigány ember volt. Az 1956-os forradalomnak sok cigány hőse, vértanúja volt például Sztojka János (Citrom), Dilinkó Gábor (Bizsu), Szabó Ilonka (Kócos). 1990 márciusában Marosvásárhelyen a magyarellenés pogrom idején ezzel a felkiáltással érkeztek meg a cigányok: „Ne féljete, magyarok, megjöttek a cigányok!” Cigány származású volt Elvis Presley, Sir Michael Cain Oscar-díjas angol színész, Pablo Casals csellóművész, Charlie Chaplin. Ez utóbbi filmjei tükrözik a cigány életérzést, a körön kívülséget, a sokszor kissé fanyar humort. A spanyol flamenco stílus cigány eredetű. A magyarok között híresek: Dankó Pista cigány primás, Cziffra György zongoraművész, Varga Gusztáv a Kalyi Jag együttes és a Kalyi Jag Iskola alapítója. Kodály Zoltán, Bartók Béla is végeztek cigány népzenei gyűjtéseket. Már a Kájoni-kódex tartalmaz cigány népdalokat (1639.). Híres cigány színészek Jónás Judit és Hollai Kálmán. A magyarországi cigány irodalom még egészen fiatal (Szécsi Magda, Nagy Gusztáv). Cigány festőink Dilinkó Gábor, Balázs János stb. Több híres cigány sportolónk is van, pl. Papp László olimpiai bajnok ökölvívó, Verebes József szövetségi kapitány („a mágus”), Pisont István olimpiai válogatott labdarúgó stb. 1893-ban a Trianon előtti Magyarországon 274 940 cigányt számoltak össze, közülük csak 7,5% volt foglalkozás nélküli. Ebből 108 000 római katolikus volt. 1971-ben 320 000 cigány élt Magyarországon. Gyors növekedésük egyik oka az abortusz elutasítása. 1941-ben a Széchenyi Járásban a nem cigányok között a vetélések száma kb. háromszor akkora volt, mint a cigányok között. Ennek az oka a sok magyar családnak a titkos abortusza. Jelenleg Magyarországon becslések szerint 570 000 – 700 000 cigány él (6 – 7%). Miközben Magyarország össznépesége 2000 és 2010 között 208 000-rel csökkent, mintha évente egy Esztergom méretű város tűnne el a térképeinkről, addig ezalatt a 10 év alatt a cigányság létszáma 80 000-rel nőtt. Európában összesen kb. 12 000 000 roma él. A Magyar Államnak nagy mulasztása az, hogy nem próbál munkalehetőséget teremteni a cigányság számára, mely több mint két évtizede segélyekből él, és így demoralizálódik. Gyakran megesik, hogy valakit telefonon felvesznek, aztán amikor személyesen elmegy, és meglátják a bőre színét, akkor azt mondják, hogy sajnos már betelt az állás. A

másik nagy probléma az iskolázottság hiánya. 10%-uk jut el az érettségiig. 2004-ben a magyarországi 1 főre eső havi átlag jövedelem 60 000 Ft volt, a cigány családok esetében 20 852 Ft. A bűnözés óriási károkat okozott a múltban is a cigányságnak. A magyarországi cigányság legszegényebb része alig 60 éve került közeli kapcsolatba a nyugati civilizációval. Alig 60 éve kezdték azt tanulni, hogy mi az idő, a munkahely, az írás-olvasás, a tisztálkodás, a magántulajdon. Egyesek elvárják, hogy azonnal megtanulják mindazt, amit mások évszázadok óta tanultak. A cigányság integrációjához igen sok türelem és bizalom kell. Az integráció nem asszimilációt jelent, a cigányságnak joga és feladata megőrizni identitását, értékeit, sajátos kultúráját. A cigányságnak rengeteg értéke, tehetsége van, amivel gazdagítják a magyar társadalmat. A többségi társadalom sokat tanulhat, gazdagodhat a cigányság gyerek- és családszeretetéből, természetes életvidámságából, mély hitéből. Egy cigányasszonyt, aki nyolcadik gyermekét várta, a piacon megállították magyarok, hogy mire szüli meg a gyermekét, miért nem megy abortuszra. Erre ő így válaszolt: „Irtsa a maga fajtáját!”. Nemeskürty István fogalmazott egyszer így: „azé az ország, aki teleszüli”. Ez Isten törvénye: „sokasodjatok és szaporodjatok!” Mi magyarok fogyunk. A cigányság sok olyan értéket hordoz, amelyet a modern civilizáció már részben elveszített. Ilyenek a természethez való közelség, a szabadság szeretete, az élet mélyebb értelme, az élet iránti tisztelet, a hit iránti nyitottság, érzékenység, termékenység megbecsülése. A cigányság nagyon erős családi kapcsolatrendszerben él. Egymás házába természetes módon bejárnak, egymásnál esznek. A cigány gyerekek számára a cigánysoron felnőni annak minden szegénysége ellenére a földi paradicsomot jelenti. A gyerekeket általában kényeztetik, kevés szabály betartását várják el tőlük, nem verik őket. Sok cigány életvitelére jellemző a rendszertelenég, kiszámíthatatlanság. Sokan nehezen látják előre tetteik következményeit, nehezen terveznek, vagy tesznek valamit egy távoli célért. Ennek egyik oka talán a vándor életmód, ahol nem lehetett előre tervezni. Másrészt a nyomor, a nagy szegénység is lehetetlenné teszi az előre tervezést. Persze vannak – egyre többen – olyan cigányok, akik nagy szorgalommal, tenni akarással, felelősséggel tervezik a maguk, családjuk életét, jövőjét. Hagyományosan a lányok nagyon hamar házasodnak és hamar szülnek, hogy ezáltal is bizonyítsák asszony voltukat. A házasság és a szülés ideje lassan az érettebb korra tolódik. A hagyományörző cigány házasságokra általában jellemző a hűség, a stabilitás. A család, az összetartozás nagyon fontos érték a cigány ember életében. Ha egy nő a szoknyájával megérint egy férfit, az tisztátalanná válik. Fontos érték a cigányság körében a tisztelet (patyiv). Bácsinak, néninek, testvérnek szólítják a megtisztelt embert, sokszorosan üdvözik, kínálják. Rendkívül fontos a cigányok számára a temetés, a halottnak kijáró tisztelet megadása. Súlyos kötelesség a rokon temetésére elmenni. Nagy félelem tölt el sok cigányt attól, hogy a halott szelleme visszatér. Ezért igyekeznek neki minden tiszteletet megadni, lassan, méltósággal eltemetni. A halott használati tárgyait összetörik, elpusztítják.

A cigány ember általában mélyen hívő. tiszteli Istent, imádkozik hozzá. A halottait az Ő oltalmába ajánlja. Különlegesen mélyen megérintik a cigány embert a zárandoklatok, zárandokhelyek. Ilyenkor újra éli a vándor életmód szabadságát, a természet közelségét, mélyebben érzi az Isten jelenlétét. A cigányság évszázadok óta nagy nyitottságot mutatott a kereszténység iránt. VI. Pál pápa mondta: „A cigányok nem az egyház peremén, hanem szívében vannak.” A pápa külön bizottságot hozott létre a cigányság és más, hasonló élethelyzetben élő emberek lekipászori gondozásának irányítására. A Vándorlók és Úton Levők Pápai Tanácsát. Ez a tanács az Irányelvek a cigánypasztorációban c. dokumentumban ad bátorítást roma testvéreink evangelizálására. Ezek közül kiemeljük most a legfontosabb szempontokat: Az egyház lényegéhez tartozik a szegények iránti megkülönböztetett szeretet. Ha ez hiányzik, akkor sérül az egyház katolicitása, hitelessége. A romák sajátos kultúrája egy sajátos lekipásztorkodást követel meg. Különösen fontos náluk a kiscsoportokban való igehirdetés, ahol az érzéseiket kifejezhetik, és párbeszédesebb forma alakulhat ki. A zenének fontos szerepe van az örömhír átadásában. Fontos, hogy elmenjünk az otthonaikba, csak így fogadnak bizalmukba, egyébként hiába várjuk őket a templomban, nekünk kell kimennünk közéjük, hogy el merjenek jönni közénk, félelem nélkül befogadva érezhessék magukat. Vándor életmódjuk miatt a zárandoklatokat nagyon mélyen élik meg, a zárandokhelyek lehetnek az ő evangelizációs központjaik. Buzdítsuk a cigány gyerekeket elsőáldozásra, ministrálásra, szervezzünk a cigányoknak zárandoklatot, valamelyikük házában szervezzünk felnőtt katekézist, találjuk meg a vezéregyéniségeket köztük, és adjunk nekik megbízást pl. imádság vezetésére. Szervezhetünk nekik kisebb találkozókát, falumissziókat. Igyekezzünk megtanítani nekik a Kalyi Jag által komponált cigánymise énekeit mindkét nyelven. Sólya Miklós görögkatolikus parókus 1941-ben Hodászon és Kántorjánosiban délutánonként lement a cigánytelepre, leült az árokpartra. A gyerekek örömmel szaladtak ki hozzá. Létrehozott egy kis cigány kápolnát, írni-olvasni tanította őket. Külön atlasza volt a gyerekek lábméreteiről. A cigányok úgy tisztelték, mint igazi királyukat. Több kisebb-nagyobb római katolikus cigány közösség van egyházmegyénkben pl. Borsosberényben, Dejtáron, stb. Cursillo, Alpha Kurzusok és egyéb mozgalmak működnek körükben. Dúl Géza a cigánypasztorációért felelős papunk. A Váci Egyházmegyében evangelizációs csoport jött létre cigányok és nem cigányok részvételével, akik mindenhol

együtt tesznek tanúságot hitükről és az őket összekötő szeretetről. Egy cigány fiatalember egyszer Újkígyósról felment Budapestre, vágyott a tanulásra. Egy magyar ember meglátta benne a tehetséget, besegítette őt az egyetemre, hosszú időn át szállást is adott neki. Ez a fiatalember az egyik legjelentősebb cigány költőnk. Egy egyházi cigánytalálkozón néhány magyar gárdista is odajött. Egy roma férfi odament a gárdistákhoz, köszöntötte őket szívélyesen, aztán megkérdezte egyiküktől: Téged is anya szült? – „Igen.”-mondta ő meglepve. Mire ő: „Engem is az édesanyám szült. Mi akkor testvérek vagyunk.” Azzal megölelte a gárdistát. Az elgondolkodva és kissé megrendülve ment el onnan. A cigány és a magyar öntudat nem zárja ki egymást, sőt, összetartozik. Nekik is hazájuk ez a föld. Sokan az életüket áldozták érte. A legtöbb cigány ezért szereti és magáénak érzi ezt az országot és a magyar népet.

BOLDOG CEFERINÓ (EL PELÉ) – A boldoggá avatott cigány vértanú: Ceferino az első boldoggá avatott cigány. 1861-ben született Spanyolországban. Szülei vándorcigányok voltak, két nővére és egy öccse volt. Nem tudott írni, olvasni, ám abban az időben ez nem volt ritkaság. Gyerekként megtanulta kosárfonást, de sokszor ment koldulni is. 18 éves volt, amikor megkérte Teresa kezét, aki eleinte nem akart Ceferinóhoz menni, mert Ceferino 'kissé csúnyácska' volt, elálló fülei voltak, hangja sem volt szép. Azonban magas, erős, jószívű ember volt, így később mégis igent mondott neki. Teresa kicsi, kövérkés, nagyon tiszta asszony volt. Ceferino kimondhatatlanul szerette őt. Amikor Teresa meghalt, Ceferino nagyon egyedül érezte magát. Esténként gyakran gyertyát gyújtott a képe előtt. Az egyik kezében egy hajtincsét, a másikban a rózsafüzérét szorongatta, úgy imádkozott. Ceferinónak és Teresának nem születtek gyermekei, ezért örökbe fogadta egyik unokahúgát, La Pepitát. Rendkívüli módon szerette, az irgalmas nővérek iskolájába járatta, ahol La Pepita megtanult írni-olvasni, kötni, zongorázni is. Felesége halála után Ceferino a házát átadta Pepitának, a fogadott lányának, ő egy kis lakásba költözött. Ceferino lókereskedőként dolgozott. Mindig becsületes volt. Egy öreg cigány vallotta róla: „Az apám lókereskedő volt, sokat hazudott. El Pelé soha.” Ceferino és családja beköltözött Barbastro városába, egy lakást béreltek, ahol vízvezeték nem volt, vizet a folyó túloldaláról, egy útból hozták. Itt Ceferino egyre vallásosabb életet kezdett élni, naponta járt misére, a szentségimádásokon mindig ott volt. Nem tudta elviselni, ha valaki cáromkodott. Azt mondta: „Mivel sértett meg téged az Isten? Ne szidd az Istent, és ne mondj rosszat Istenről, de a papokról sem!” Egyszer a fő utcán egy idős ember rosszul lett, vért hányt. Látszott, hogy tüdővész. Senki sem mert odamenni segíteni, mert mindenki rettegett attól, hogy megkapja a betegséget. Ceferino amikor látta a beteg embert, rögtön odalépett, hogy segítsen. Volt ott egy kút, a zsebkendőjével megmosta az idős ember arcát, aztán hazatámogatta. Kiderült, hogy az öreg ember – Rafael Jorda – a város előző polgármestere volt. Ettől kezdve Ceferinót nagyon megkedvelték a városban. Az eddigiekhez képest gazdag ember lett, Ceferino meg tudta venni a lakást, amelyben addig is laktak, mögötte pedig nagy istállót rendezett be. A koldusokat gyakran behívta a házába, enni adott nekik, gyakran pénzt is. Ceferino lassan a cigányok vezére, 'polgármestere' lett. Nagyon sokaknak segített. Sokszor nagy gyerekcsapat kíséretében felment a dombra, és mesélt a gyerekeknek a cigány banditával (Cucarahával) való találkozásairól, de az evangéliumról is. 1936-ban, a polgárháborúban Barbastro és környéke a vörösök (kommunisták) kezére került. Hajtóvadászat kezdődött a papok ellen. Néhány hónap alatt az egyházmegye papjainak 87%-át megölték. Egy fiatal papot elfogtak a vöröskatonák, aki próbált kiszabadulni a kezeik közül. Ceferino éppen arra járt, és próbálta megmenteni, odalépett a katonákhoz és azt mondta: „Szűzanyám, segíts meg! Ennyien egy ellen, aki ráadásul még ártatlan is?” Azonnal őt is elfogták. Börtönbe került, ahol rengeteget imádkozott, főként a rózsafüzért. Két héttel később, 1936. aug. 9-re virradó éjszaka több társával együtt kihurcolták a temetőbe. Ott lőtték agyon őket. Ceferino kezében a rózsafüzért tartva halt meg, miközben azt kiáltotta: „Viva Cristo Rey!” (Éljen Krisztus Király!) Másnap a cigányok egy csoportját hajtották ki oda, hogy megássák nekik a sírt. Ceferino egy paphoz kötözve, arccal lefelé, véresen feküdt a földön. II. János Pál pápa 1997. május 4-én avatta boldoggá. Segítsen minket példája, hogy testvérként, egymást megbecsülve és tiszteletben tartva tudjunk együtt élni ebben a kicsi, sokat szenvedett országban, úgy, mint egyetlen Atyának gyermekei!